

Børn og unges gældsforpligtelser i Danmark

Analysenotat

BØRNE RÅDET

Indhold

Indledning / 5
Resumé / 7

Del 1: Mønstre i børn og unges gældsforpligtelser / 9
1.1 Omfang af gæld blandt børn og unge / 9
1.2 Typer af gæld som børn og unge har til det offentlige / 9
1.3 Børn og unge med mest gæld / 12
1.4 Gæld rammer børn i udsatte positioner / 15
1.5 Hvordan udgår børn og unge fra kategorien "børn og unge med gæld"? / 16
1.6 Tilskrivning af renter / 17
1.7 Inddrivelse og gebyrer / 19

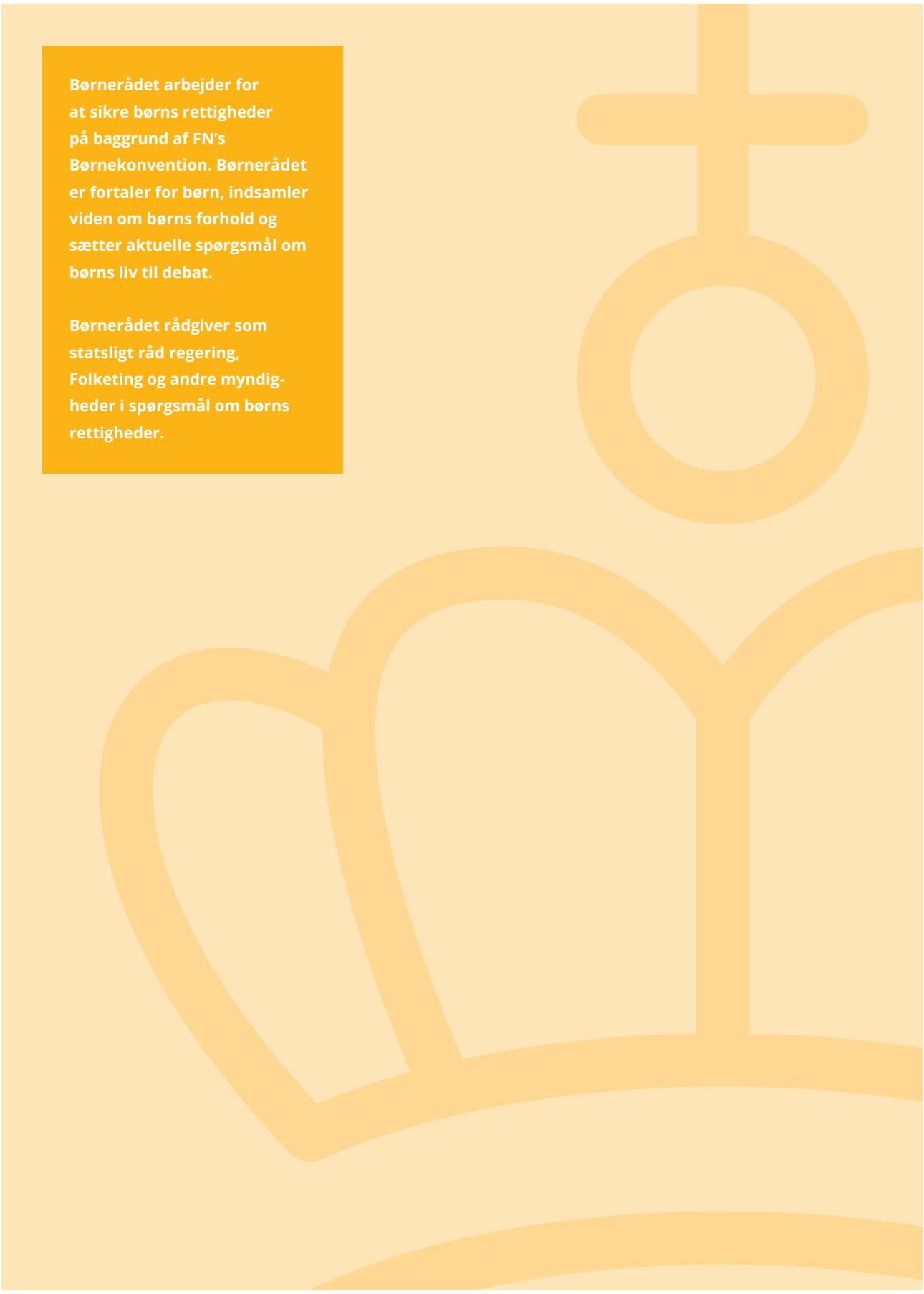
Del 2: Gældens konsekvenser for børn og unge / 21
2.1 Gæld og mental trivsel / 21
2.2 Gæld og kriminalitet / 21
2.3 Mistillid til retssystemet og marginalisering / 22
2.4 Gæld og overgangen til voksenlivet / 22
2.5 Opsamling / 22

Del 3: Retlige rammer / 25
3.1 Dansk lovgivning om pålæg af gældsforpligtelser på børn og unge / 25
3.2 Reglerne i Norge og Sverige / 26
3.3 Internationale forpligtelser / 26
3.4 Analyse af reglerne om gæld i forhold til børns rettigheder / 27
3.5 Opsamling / 29

Del 4: Børns og unges oplevelser med gæld / 33
4.1 Interview med socialrådgiver Nawal fra Joannahuset / 33
4.2 Interviews med unge der har haft kontakt med Joannahusets gældsrådgivning / 34
4.3 Opsamling / 35

Børnerådet arbejder for at sikre børns rettigheder på baggrund af FN's Børnekonvention. Børnerådet er fortaler for børn, indsamler viden om børns forhold og sætter aktuelle spørgsmål om børns liv til debat.

Børnerådet rådgiver som statsligt råd regering, Folketing og andre myndigheder i spørgsmål om børns rettigheder.

Indledning

Børn i Danmark kan som udgangspunkt ikke påtage sig juridisk bindende aftaler eller stifte gæld, fordi de er umyndige og ikke har retlig handleevne. Mindreårige i Danmark kan dog stadig godt blive pålagt gældsforpligtelser fra det offentlige i form af eksempelvis sagsomkostninger, kontrolafgifter fra transportselskaber[1], politibøder, personskatter og erstatningskrav. Flere undersøgelser peger på, at gæld kan have stor betydning for børn og unges trivsel og udvikling og deres muligheder for at etablere sig senere i livet på lige fod med andre. Børne- og ungekrisecentret Joannahuset oplever, at flere af de børn og unge, de møder, er pålagt betydelig gæld og ofte mangler overblik, rådgivning og støtte til at håndtere den. På den baggrund rejser Børnerådet spørgsmålet om, hvorvidt det er foreneligt med børns særlige beskyttelse efter Børnekonventionen, at børn og unge kan pålægges gæld med potentielt langvarige konsekvenser. Derfor har Børnerådet foretaget en kortlægning af omfanget af børn og unges gæld til det offentlige samt en analyse af de retlige rammer og de mulige konsekvenser for børn og unge.

Første del undersøger ved hjælp af data fra Gældsstyrelsen, hvilke mønstre der er i børn og unges gældsforpligtelser, herunder hvordan gælden fordeler sig, og hvordan den afvikles mv. Data dækker som udgangspunkt perioden fra 2020 til og med 2025. Data dækker kun den gæld, som fordringshaverne, fx trafikselskaber og politiet, har sendt til inddrivelse hos Gældsstyrelsen, efter de selv har forsøgt at opkræve gælden.

Anden del analyserer gældens konsekvenser for børn og unge gennem en systematisk litteratursøgning med fokus på publikationer fra de seneste fem år vedrørende børn og unges erfaringer med gæld, herunder gæld stiftet før det fyldte 18. år.

Tredje del af notatet gennemgår dansk lovgivning og vurderer, hvordan dansk praksis for pålæg af gæld over for børn og unge stemmer overens med intentionerne i Børnekonventionen.

Fjerde del af notatet indeholder interviews med unge, som har opsøgt gældsrådgivning i Joannahuset i maj og juni 2026. Interviewene er gennemført af Joannahuset. Fortællingerne er et blik ind i tre unges konkrete tanker og oplevelser med at være pålagt gæld og er ikke nødvendigvis repræsentative for alle de børn og unge, som har erfaring med at være pålagt gæld og som har søgt gældsrådgivning. Derudover fortæller gældsrådgiveren i Joannahuset om sine erfaringer med de børn og unge der opsøger gældsrådgivningen.

Når vi i notatet anvender betegnelsen *børn og unge*, dækker det børn og unge, som er under 18 år og har en gældsforpligtelse. Når vi anvender betegnelsen *ung* dækker det som udgangspunkt de 15-17-årige.

Tak til Joannahuset for at videregive problemstillingen, som de har identificeret via deres rådgivning til børn og unge i udsatte positioner. Deres bidrag er med til at skabe indblik i de børne- og ungeliv, som leves bagved tallene.

Tak til Gældsstyrelsen for deres omfattende arbejde med at udtage data og gennemgå dem med os efterfølgende.

1 Firkløverregeringen har i sit politiske grundlag fremlagt ønske om gratis transport for unge under 22 år, som beskrevet i regeringsgrundlaget 2026. Pålæg af kontrolafgifter må derfor forventes at blive afskaffet. Ved redaktionens afslutning var der ikke fremsat konkret lovforslag, og det er ikke beskrevet, hvordan et forslag vil stille de børn og unge, der allerede har gæld fra kontrolafgifter.

Forskningen peger på, at gæld kan have betydelige konsekvenser for børn og unge, herunder dårligere mental trivsel, øget risiko for kriminalitet og vanskeligheder med senere at etablere et stabilt voksenliv med uddannelse, arbejde og bolig.

Resumé

Analysen afdækker følgende centrale pointer omkring børn og unges gældsforpligtelser i Danmark:

Mønstre i børn og unges gældsforpligtelser

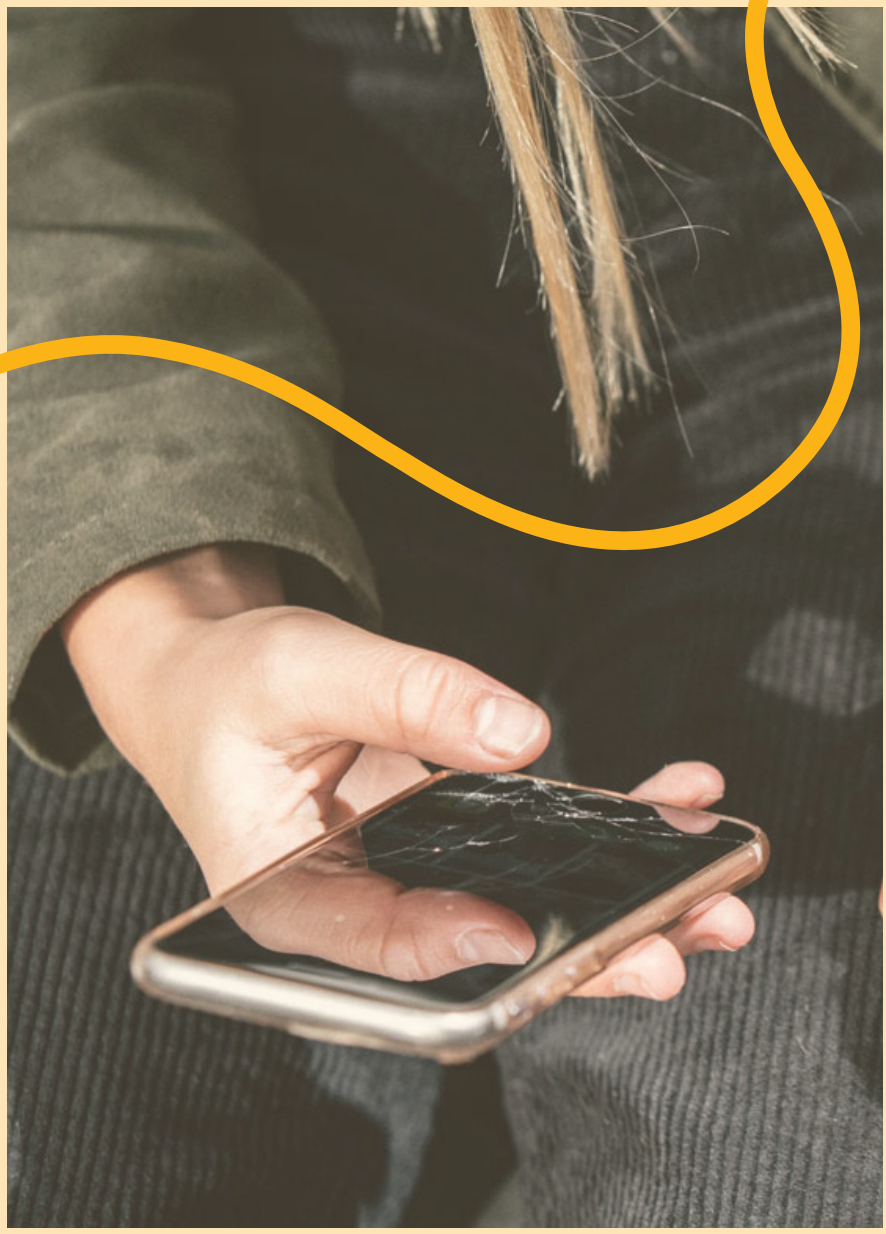
- Antallet af børn og unge, som er pålagt gæld til det offentlige, har varieret fra 2020 til 2025. Det toppede i 2023 med samlet 11.400 børn og unge, hvorefter tallet er faldet til 8.000 i 2025.
- Fem typer af gæld udgør størstedelen af børn og unges gæld. De fem gældstyper er kontrolafgifter fra transportselskaber, sagsomkostninger, politibøder og to slags personskatter.
- Den samlede gæld for børn og unge var højest i 2023 på 56,8 mio. kr. og faldt til 41,7 mio. kr. i 2025.
- For de 15-17-årige er de største gældsposter kontrolafgifter og sagsomkostninger, mens det for de 0-14-årige er personskatter og kontrolafgifter.
- De 15-17-årige har den største andel af gælden, svarende til 89 pct. af den samlede gæld.
- Gælden er meget ulige fordelt på gruppen af børn og unge. I 2025 stod de 10 pct. børn og unge, som havde mest gæld, for hele 69 pct. af den samlede gæld. De skylder i gennemsnit 35.800 kr. pr. person og havde i gennemsnit 72 gældsposter hver.
- Der er en overrepræsentation af børn og unge i udsatte positioner blandt de unge, som har flest gældsposter og størst gæld.
- I perioden fra 2021-2025 har 18 børn og unge ansøgt om gældseftergivelse, hvoraf 5 har fået eftergivelse.
- Hvert år går mellem 3.100 og 4.200 unge ind i voksenlivet med gæld.
- Der løber renter på børn og unges gæld. Ultimo 2025 udgjorde inddrivelsesrenten ca. 6 pct. af den samlede gæld for børn og unge, svarende til at staten tilskrev ca. 2,4 mio. kr. i renter.

Konsekvenser af gæld for børn og unge

- Forskningen peger på, at gæld kan have betydelige konsekvenser for børn og unge, herunder dårligere mental trivsel, øget risiko for kriminalitet og vanskeligheder med senere at etablere et stabilt voksenliv med uddannelse, arbejde og bolig.

Analyse af de danske regler om gæld i forhold til børns rettigheder:

- Danmark har valgt at beskytte børn mod selv at stifte gæld gennem aftaler, men har samtidig overført de regler om gæld, som gælder for voksne til børn i andre sammenhænge uden en selvstændig børneretlig vurdering.
- Danmark pålægger i højere omfang børn og unge sagsomkostninger end Norge og Sverige.
- De danske regler om pålæg af gæld på børn og unge kan være vanskelige at forene med centrale principper i Børnekonventionen, fordi de kan:
  - forstærke social ulighed, når gælden rammer udsatte børn hårdere.
  - medføre, at hensynet til bod og tilbagebetaling til staten vægtes højere end hensynet til barnets eller den unges udvikling, rehabilitering og fremtidige muligheder.
  - pålægge børn og unge en gældsforpligtelse, der rækker ud over den straf eller afgørelse, der oprindeligt førte til gælden.
  - gøre reglerne om gæld så komplekse, at børn og unge kan have vanskeligt ved reelt at forstå og få indflydelse på de økonomiske, retlige og fremtidsmæssige konsekvenser.

Modelfoto

Del 1
Mønstre i børn og unges gældsforpligtelser

Første del af notatet afdækker mønstre i børn og unges gældsforpligtelser, herunder omfanget af gæld og antallet af børn og unge der er pålagt gæld, hvordan børn og unge udgår af gældsstatistikken samt tilskrivning af renter og gebyrer.

1.1 Omfang af gæld blandt børn og unge

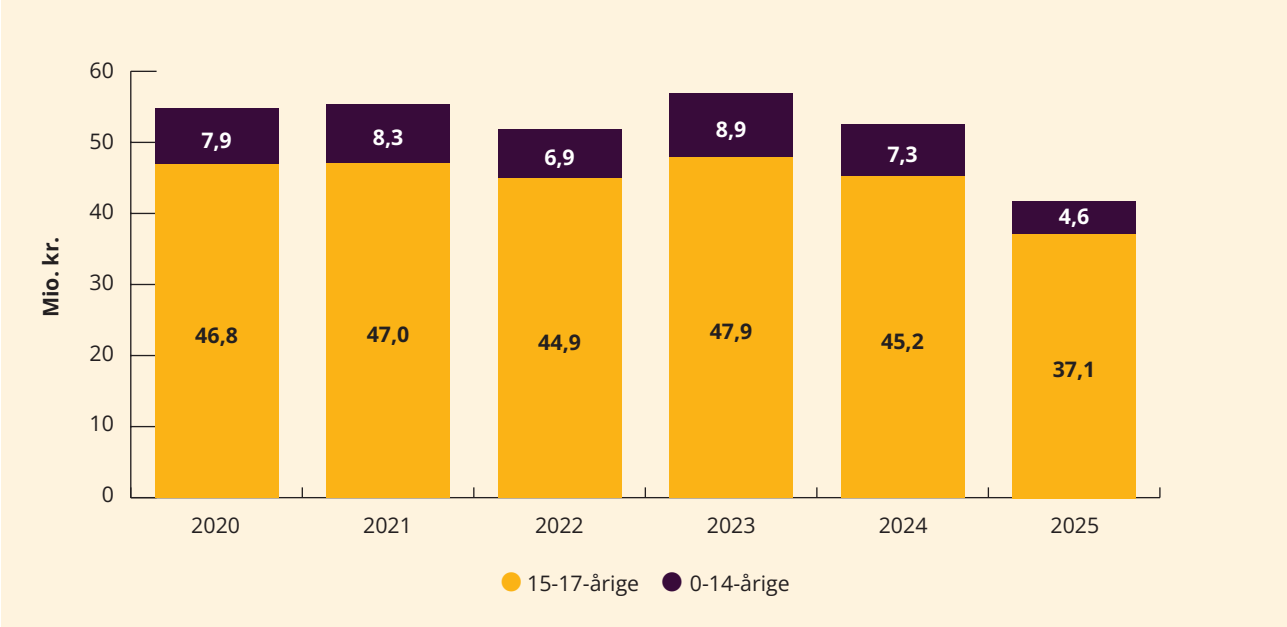
Ved udgangen af 2025 havde børn og unge i Danmark en samlet gæld til det offentlige på ca. 41,7 mio. kr. Det er et fald sammenlignet med de foregående fem år, hvor gælden har ligget mellem 52,5 og 56,8 mio. kr.[2] De 15-17-årige står for langt størstedelen af gælden. I 2025 udgjorde deres gæld hele 89 pct. af den samlede gæld blandt mindreårige.

1.2 Typer af gæld som børn og unge har til det offentlige

I figur 2 fremgår de gældstyper, som udgør langt størstedelen af børn og unges gæld. De typer gæld er:

2 Gældsstyrelsen oplyser, at flere børn og unge i 2024 og 2025 har betalt deres gæld. Det forklares med, at der er sendt flere rykkere ud, og flere så har betalt.

Figur 1 Udviklingen i den samlede gæld for børn og unge under 18 år fordelt på alder i perioden 2020-2025 (mio. kr.)

Bemærkning: Data er ultimo året for 2020 til 2025 i 2025-niveau. Antal borgere er afrundet til nærmeste hundrede. For at borgere kan indgå i opgørelsen, skal de være under 18 år på opgørelsestidspunktet. Rentetilskrivningen er opgjort som renter tilskrevet til ultimo beholdningen i løbet af året. Renter tilskrevet til gældsposter som er gået i 0 i løbet af året, er derved ikke medtaget. Kilde til BNP-beregning: Økonomisk Redegørelse august 2025.

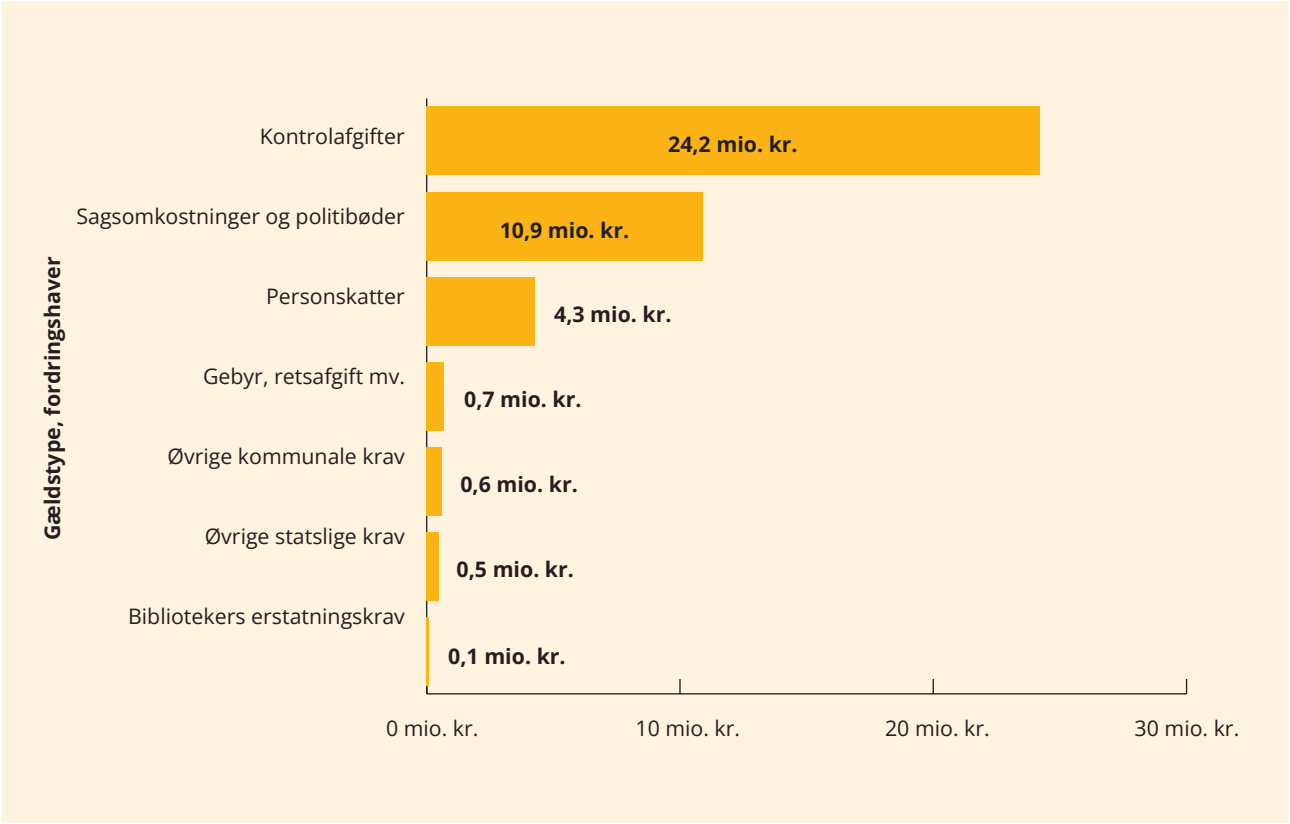
- *Kontrolafgifter fra trafikselskaber* som kan pålægges børn og unge, hvis de rejser uden gyldig billet i offentlig transport.[3]
- *Sagsomkostninger og politibøder*. Unge fra den kriminelle lavalder på 15 år kan blive pålagt sagsomkostninger, hvis de dømmes i en straffesag. De kan også få politibøder, fx færdselsbøder, ordensbøder eller bøder i mindre alvorlige straffesager.
- *Erstatningskrav og bøder fra øvrige offentlige myndigheder* som kan pålægges børn og unge, hvis de fx forvolder skade på andre personer, ejendele eller offentlig ejendom.
- *Personskatter* som omfatter både B-skat og restskat, som hidrører fra ubetalt skat fra lønindkomst.

3 Kontrolafgifter frafalder, hvis regeringens forslag om gratis transport til unge under 22 år bliver til virkelighed.

Kontrolafgifter til trafikselskaber og sagsomkostninger til Rigspolitiet udgør de to største gældstyper. De udgør henholdsvis 58 pct. (kontrolafgifter) og 20 pct. (sagsomkostninger) af den samlede gæld i 2025. Politibøder udgjorde 1,8 mio. kr., svarende til 16,3 pct. af den samlede gæld i kategorien sagsomkostninger og politibøder. Udviklingen i de enkelte gældstyper har været forskellig. Kontrolafgifter fra trafikselskaber steg i årene efter 2020, men faldt markant i 2025 til niveauet fra 2020. Gæld fra politibøder faldt kraftigt i 2022 og 2023 og har siden ligget relativt stabilt.

Gæld relateret til personskatter har været faldende, særligt i de senere år. Da gæld til personskatter oftest udspringer af indkomst, og derfor må antages at være forbundet med en vis betalingsevne, behandles denne gældstype ikke indgående i analysenotatet.

Figur 2 Gæld blandt 0-17-årige fordelt på gældstyper i 2025

Bemærkning: Data er opgjort ultimo året 2019 til 2025. Antal borgere og gældsposter er afrundet til nærmeste hundrede. Gælden er opgjort på hovedfordringsniveau, så opkrævningsrenter og -gebyrer er inkluderet under deres hovedfordring. Kilde til BNP-beregning: Økonomisk Redegørelse august 2025. Borgeren kan optræde under flere gældstyper, hvorfor antal borgere ikke kan summeres.

Tabel 3 Udvikling i top-3 gældstyper fordelt på alder i perioden 2020-2025 opgjort i mio. kr. i 2025-niveau

Gældstype	2020	2021	2022	2023	2024	2025
0-14-årige						
Personskatter	5,1	5,2	4,2	6,2	4,4	2,0
Kontrolafgifter	1,6	2,1	2,2	2,2	2,3	1,8
Øvrige kommunale krav	0,8	0,7	0,3	0,3	0,5	0,5
15-17-årige						
Kontrolafgifter	22,1	22,2	24,2	28,5	29,0	22,4
Sagsomkostninger og politibøder	16,0	17,8	13,4	11,1	10,5	10,9
Personskatter	7,5	6,4	6,4	7,1	4,3	2,3

Kilde til BNP-beregning Økonomisk Redegørelse august 2025.

Tabel 4 Samlet gæld til det offentlige (mio. kr.) fordelt på aldersgrupper og år (2025-niveau)

Alders interval	2020		2021		2022		2023		2024		2025	
	Antal	Gæld	Antal	Gæld	Antal	Gæld	Antal	Gæld	Antal	Gæld	Antal	Gæld
0–14	1.900	7,9	2.000	8,3	2.200	6,9	2.200	8,9	2.100	7,3	1.700	4,6
15–17	7.700	46,8	7.800	47,0	8.700	44,9	9.200	47,9	9.000	45,2	6.400	37,1
Samlet	**9.600**	**54,8**	**9.800**	**55,3**	**10.900**	**51,8**	**11.400**	**56,8**	**11.100**	**52,5**	**8.000**	**41,7**

Bemærkning: Data ultimo året 2020 – 2025. Antal borgere er afrundet til nærmeste hundrede og antal gældsposter er afrundet til nærmeste tusinde. For at borgere kan indgå i opgørelsen, skal de være under 18 år på opgørelsestidspunktet. Samme borger kan have haft gæld i mere end ét år, hvorfor antallet af borgere ikke kan opsummeres på tværs af år. Kilde til BNP-beregning: Økonomisk Redegørelse august 2025. Sumafvigelse skyldes afrunding.

Størstedelen af børn og unges gældsposter koncentrerer sig på få gældstyper. I ovenstående tabel 3 fremgår udviklingen af de tre største gældstyper for henholdsvis de 0-14-årige og de 15-17-årige.

Der er klare forskelle mellem de 0-14-årige og de 15-17-åriges gæld. For begge aldersgrupper er personskatter og kontrolafgifter blandt de væsentligste poster. Personskatter udgør en væsentligt større andel af gælden for de 0-14-årige. For de 15-17-årige, som er over den kriminelle lavalder, udgør sagsomkostninger og politibøder en central del af gælden. De tre største gældstyper for hvert alderssegment udgjorde i 2025 henholdsvis 94 pct. af gælden for de 0-14-årige og 96 pct. for de 15-17-årige.

Ultimo 2025 havde 8.000 børn og unge gæld til det offentlige. Jævnfør tabel 4 har der været en udvikling i antallet af børn og unge med gæld fra 2020, hvor antallet var 9.600. Det toppede i 2023 med 11.400 børn og unge med gæld, hvorefter tallet falder til 8.000 børn og unge ultimo 2025. Gældsstyrelsen har oplyst, at de i 2024 og 2025 intensiverede udsendelse af rykkere til børn og unge og deres forældremyndighedsindehavere. Det har medført, at flere børn og unge har betalt deres gæld.

Tabel 5 Antal børn og unge med gæld til det offentlige inddelt i gældsintervaller opgjort i 2025-niveau

Gældsinterval	Antal børn og unge	Samlet Gæld (mio. kr.)	Gæld pr. barn/ung i gennemsnit (kr.)
Under 1500 kr.	4.600	3,5	800
1.500-9.999 kr.	2.600	9,4	3.600
10.000-99.999 kr.	800	21,4	28.200
100.000 kr. og derover	50	7,4	154.200

Bemærkning: Data er opgjort pr. 31. december 2025. Antal borgere er afrundet til nærmeste hundrede, antal under 100 er afrundet til 50. Sumafvigelse skyldes afrunding. Alle opgørelser i 2025-niveau.

1.3 Børn og unge med mest gæld

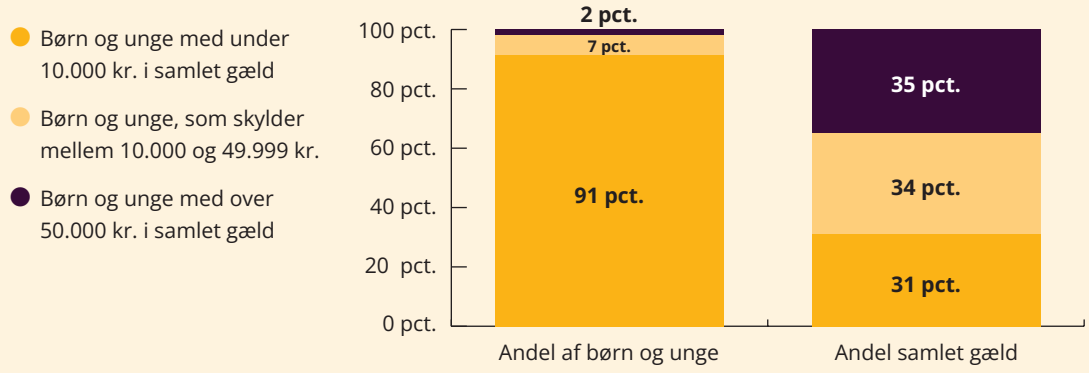
I tabel 5 er børn og unge og gæld opgjort efter størrelsen på det enkelte barns samlede gæld til det offentlige. Det fremgår, at en meget stor del af gælden er koncentreret på en relativt lille gruppe af børn og unge.

Eksempelvis skylder ca. 800 børn og unge med en gæld på mellem 10.000 og 100.000 kr. tilsammen afrundet 21,4 mio. kr., svarende til ca. 28.200 kr. pr. barn/ung. Til sammenligning har de ca. 4.600 børn og unge, der skylder under 1.500 kr., en samlet gæld på afrundet 3,5 mio. kr., svarende til cirka 800 kr. pr. barn.

De få børn og unge med gæld over 100.000 kr. skylder samlet 7,4 mio. kr., svarende til ca. 154.200 kr. pr. barn. Det fremgår ikke præcist, hvor mange børn og unge der er en del af denne kategori, kun at det er mindre end 50.

Som det fremgår af nedenstående figur 6, er gælden meget ulige fordelt. Børn med gæld under 10.000 kr. udgør 90 pct. af alle børn og unge med gæld, men står kun for 31 pct. af den samlede gæld. Børn med gæld mellem 10.000 og 49.999 kr. udgør 8 pct. af børn og unge med gæld, men står for godt 34 pct. af gælden. De 2 pct. af børnene, der skylder 50.000 kr. eller mere, står for hele 35 pct. af gælden. Samlet betyder det, at de ca. 10 pct., som skylder mest, står for godt 69 pct. af den samlede gæld.

Figur 6 Procentvis andel af børn og unge med gæld fordelt på gældsintervaller. Procentvis andel af samlet gæld blandt børn og unge, der ligger i gældsintervallet

Bemærkning: Data er opgjort pr. 31. december 2025. Antal borgere er afrundet til nærmeste hundrede. Kategorier med under 100 borgere er afrundet til 50.

I tabel 7 opgøres gældsbilledet for de 10 pct. af børn og unge, som er pålagt mest gæld. Ultimo 2025 drejer det sig om ca. 800 børn, som tilsammen skylder 28,8 mio. kr. De er pålagt 69 pct. af den samlede gæld. De har en gennemsnitlig gæld på 35.800 kr. pr. person fordelt på 72 gældsposter i gennemsnit pr. person. Hvis vi dykker ned i fordelingen på de 0-14-årige, er det under 100 børn som er pålagt 48 pct. af den samlede gæld. De har i gennemsnit 27 gældsposter og skylder i gennemsnit 29.500 kr. pr. barn.

Blandt de 10 pct., der er pålagt mest gæld, er de 15-17-årige i alt pålagt 72 pct. af den samlede gæld i aldersgruppen. De har en gennemsnitlig gæld på 36.400 kr. pr. person fordelt på 76 gældsposter pr. person.

Tabel 7 Top 10 pct. af børn og unge med størst gæld til det offentlige ultimo årene 2024 og 2025, opgjort i 2025-niveau

Årstal	Aldersgruppe	Antal børn og unge	Samlet gæld (mio. kr.)	Andel af samlet gæld i aldersgruppen*	Gns. gæld pr. barn/ung	Antal gældsposter	Gns. antal gældsposter pr. barn/ung
2024	0-14	100	4,7	65 pct.	30.900	5.000	31
2024	15-17	1.000	32,6	72 pct.	32.800	72.000	75
2024	**Samlet**	**1.100**	**37,3**	**71 pct.**	**32.500**	**77.000**	**69**
2025	0-14	100	2,2	48 pct.	29.500	2.000	27
2025	15-17	700	26,6	72 pct.	36.400	56.000	76
2025	**Samlet**	**800**	**28,8**	**69 pct.**	**35.800**	**58.000**	**72**

Bemærkning: Data er ultimo året for 2024 og 2025. Antal borgere er afrundet til nærmeste hundrede og antal gældsposter er afrundet til nærmeste tusinde. For at borgere er inkluderet i udsøgningen skal de være under 18 år på opgørelsestidspunktet. Samme borger kan have haft gæld i mere end ét år, hvorfor antallet af borgere ikke kan summeres på tværs af år. Kilde til BNP-beregning: Økonomisk Redegørelse august 2025. Sumafvigelse skyldes afrunding. *Andel af samlet gæld for borgere under 18 år

Blandt de 10 pct., der er pålagt mest gæld, er de 15-17-årige i alt pålagt 72 pct. af den samlede gæld i aldersgruppen. De har en gennemsnitlig gæld på 36.400 kr. pr. person fordelt på 76 gældsposter pr. person.

Tabel 8 Top 3 gældstypers samlede andel af gæld, for top 10 pct. børn og unge med størst gæld til det offentlige i 2025

Gældstype	Gæld i mio.kr	Andel af samlet gæld for top 10 pct.
0-14-årige		
Personskatter	1,4	66 pct.
Kontrolafgifter	0,4	19 pct.
Øvrige kommunale krav	0,3	15 pct.
15-17-årige		
Kontrolafgifter	14,7	55 pct.
Sagsomkostninger og politibøder	9,7	36 pct.
Personskatter	1,4	5 pct.

Bemærkning: Data er opgjort ultimo året 2025. Kravene er opgjort på hovedfordringsniveau, så opkrævningsrenter og -gebyrer er inkluderet under deres hovedfordring. Gæld opgivet i mio. kr. Andel opgjort ud af den samlede gæld, som top 10 skylder, fordelt på aldersgruppe.

I tabel 8 ser vi på, hvordan gælden fordeler sig for de 10 pct. børn og unge som er pålagt den største andel af gælden. For de 0-14-årige er skattegæld fortsat den dominerende gældspost, derefter kommer kontrolafgifter og kommunale krav.

For de 15-17-årige i de 10 pct., der er pålagt mest gæld, er billedet næsten det samme som for alle børn og unge med gæld. Kontrolafgifter udgør 55 pct. af de samlede gældsposter efterfulgt af politibøder og sagsomkostninger på 36 pct.

Ovenstående gennemgang viser, at langt størstedelen af de mindreåriges gæld fordeler sig på en meget lille andel af børn og unge. Det tegner et billede af, at den resterende del af gælden sandsynligvis kan forklares med, at et stort antal børn har en enkelt eller to udestående kontrolafgifter til offentlig transport, som er sendt til inddrivelse hos Gældsstyrelsen.

Gennemgangen viser et tydeligt mønster, hvor en mindre gruppe på omkring 800 børn tegnede sig for langt størstedelen af gælden i 2025. Det viser også tydeligt, at gælden for de unge ikke kommer af et par enkeltstående store gældsposter, men at hver enkelt har mange gældsposter. Det lader til at være et mønster, at det for de unge drejer sig om mange gældsposter, der akkumulerer sig over tid og ender med at blive til et stort samlet beløb.

Hvis vi zoomer ind på kontrolafgifter, som udgør den største andel af gælden, er størstedelen af gælden også koncentreret på få børn og unge.

Gælden fra kontrolafgifter er koncentreret blandt relativt få børn og unge. De 10 pct. med størst gæld står for 14,7 mio. kr., svarende til 61 pct. af den samlede gæld fra kontrolafgifter på 24,2 mio. kr. Det svarer til 60 pct. af børn og unges samlede gæld til kontrolafgifter i 2025. Cirka 600 unge mellem 15 og 17 år, havde i gennemsnit 53.500 gældsposter alene til kontrolafgifter. Hvilket svarer til 89 gældsposter i gennemsnit pr. ung.

Tabel 9 viser, at jo højere gæld en ung har som 17-årig, jo større er sandsynligheden for, at den unge tager gælden med sig ind i voksenlivet. I 2024 havde 800-900 17-årige gæld på over 10.000 kr. til det offentlige. Langt de fleste af dem, ca. 600-700 unge gik ind i voksenlivet med en gæld i 2025.

1.4 Gæld rammer børn i udsatte positioner

De data, som Børnerådet har modtaget fra Gældsstyrelsen, giver alene indsigt i omfanget af gælden, typer af gæld og antallet af børn og unge, som gælden er fordelt på. Dataene giver derimod ikke indsigt i de børne- og ungeliv, der ligger bag tallene.

Børnerådet er særligt optaget af de børn og unge, som har en stor samlet gæld, og de unge, der går ind i voksenlivet med betydelig gæld. Vi har en formodning om, at der ofte er tale om børn og unge, som i forvejen befinder sig i udsatte positioner, og at gældsbyrden kan mindske deres muligheder for at bryde med udsathed og etablere et gældfrit voksenliv. Denne formodning bygger blandt andet på følgende forhold:

- De 10 pct. af børn og unge med den største gæld – svarende til 800 børn og unge – havde i 2025 i gennemsnit 35.800 kr. i gæld fordelt på gennemsnitligt 72 gældsposter pr. person. Det høje antal gennemsnitlige gældsposter tyder på, at gælden gradvist opbygges over tid og kan indikere, at børn og unge ikke i tilstrækkelig grad har adgang til støtte og hjælp til at håndtere deres gæld eller forebygge, at der opstår ny gæld.

- En forholdsvis stor del af gælden vedrører sagsomkostninger. Det peger på, at en del af de unge med gæld også er unge, der er dømt for kriminalitet og derfor kan befinde sig i en udsat position.

- Skatteministeriet besvarede i 2024 et § 20 spørgsmål, hvoraf det fremgår, at 9 pct. af de ca. 15.000 børn og unge, som var anbragt uden for hjemmet i 2022, var pålagt gæld til det offentlige. Af de 17-årige unge, som var anbragt uden for hjemmet, var det 29 pct., som havde gæld.[4] Det peger på, at børn og unge som er anbragt i langt højere grad end andre børn og unge er i risiko for at have en gæld til det offentlige.

4 Besvarelse af § 20 spørgsmål om anbragte børns gæld til det offentlige: SAU Alm del endeligt svar på spørgsmål 42 SAU alm del svar på spm 42docx

Tabel 9 17-årige med gæld til det offentlige ultimo 2024 fordelt på alder og gældsinterval, samt om de unge et år senere har gæld til det offentlige ultimo 2025 opgjort i 2025-niveau

Alder ultimo 2024	Gældsinterval 2024	Antal unge	Samlet gæld mio. kr.	Heraf unge med gæld ultimo 2025	Antal unge med gæld ultimo 2025
17 år	Under 700 kr.	900	0,4	300	32 pct.
17 år	700-1.499 kr.	1.600	1,7	700	42 pct.
17 år	1.500-4.999 kr.	1.000	2,8	600	61 pct.
17 år	5.000-9.999 kr.	300	2,1	200	88 pct.
17 år	10.000-49.999 kr.	400	8,2	300	91 pct.
17 år	50.000-100.000 kr.	100	5,3	100	97 pct.
17 år	100.000 kr. eller derover	Under 100	6,9	Under 100	100 pct.
Samlet		**4.300**	**27,4**	**2.300**	**53 pct.**

Bemærkning: Data er opgjort pr. 31. december 2024 og 31. december 2025. For at unge er inkluderet i udsøgningen skal de være under 18 år i 2024. Antal borgere er afrundet til nærmeste hele hundrede. Sum skyldes afrunding.

1.5 Hvordan udgår børn og unge fra kategorien "børn og unge med gæld"?

Antallet af børn og unge med gæld kan ændre sig på tre måder. For det første kan børn og unge afdrage eller betale deres gæld og dermed udgå af opgørelsen. For det andet kan de fylde 18 år og dermed overgå fra gruppen af mindreårige med gæld til gruppen af voksne med gæld. Endelig har børn og unge mulighed for at få gælden eftergivet. Tabel 10 viser den årlige afgang af børn og unge med gæld til det offentlige.

Tabel 10 viser, at langt de fleste unge forlader gruppen af mindreårige med gæld, fordi de fylder 18 år. I 2025 var der dog en markant større afgang af unge som afviklede deres gæld end i de foregående år. I alt 7.000 børn og unge forlod gruppen som gældfri, mens en tredjedel, 3.100 forlod gruppen, fordi de fyldte 18 år.

Gældsstyrelsen har oplyst, at styrelsen i 2024 og 2025 intensiverede udsendelsen af påkravsbreve til børn og unge og deres forældremyndighedsindehavere. Ud af de 7.000 børn under 18 år der er blevet gældfrie skyldes afgangen hovedsageligt indbetalinger på rykker eller påkrav (ca. 3.800) eller indbetaling på Mit Gældsoverblik (ca. 1.300). Det er en væsentlig forklaring på den store afgang af børn og unge med gæld i 2025.

Tabel 11 viser tilgangen af børn og unge, der hvert år får gæld til det offentlige. Sammenholdt med tabel 10 viser tallene, at der frem til 2023 var en større tilgang end afgang i gruppen af børn og unge med gæld. I 2024 og 2025 vender udviklingen, således at flere forlader gruppen, end der kommer til. Også dette hænger formentlig sammen med Gældsstyrelsens intensivering af udsendelse af påkrav.

Tabel 10 Afgang af børn og unge med gæld til det offentlige i 2020 til 2025

Periode	Samlet afgang	Afgang gældfri	Afgang fyldt 18 år
2020	4.500	800	3.700
2021	5.000	900	4.100
2022	5.400	1.200	4.200
2023	6.200	2.000	4.200
2024	6.800	2.600	4.200
2025	10.100	7.000	3.100

Bemærkning: Data for perioden 1. januar 2020 til og med december 2025. Børn, der tager gæld med ind i voksenlivet, er defineret som borgere med gæld til det offentlige til inddrivelse ved Gældsstyrelsen, når de fylder 18 år. Gælden er opgjort som gæld den måned, hvor de fylder 18 år. Kilde til BNP-beregning: Økonomisk Redegørelse august 2025. Sumafvigelser skyldes afrunding.

Tabel 11 Tilgangen af børn og unge samt tilgang af gæld, fordelt på år

År	Tilgang af børn og unge	Heraf tilgang af børn og unge, der igen har fået gæld til inddrivelse	Tilgang af gæld (mio. kr.)
2020	7.300	200	16,6
2021	5.200	200	17,1
2022	6.500	200	10,3
2023	6.700	300	10,4
2024	6.500	400	10,2
2025	7.000	800	10,0

Bemærkning. Antal borgere er afrundet til nærmeste hundrede. En genganger er en borger, der er blevet gældfri, men senere samme år igen har fået gæld til inddrivelse hos Gældsstyrelsen. For at borgere er inkluderet i udsøgningen skal de være under 18 år i det år, hvor tilgangen er opgjort. Tilgangen af gæld er den gæld, som borgeren har til det offentlige i tilgangsmåneden. Samme borger kan have haft gæld i tilgangsmåneden mere end ét år, hvorfor antallet af borgere ikke kan summeres på tværs af år. Gæld opgjort i 2025-niveau. Kilde til BNP-beregning: Økonomiske Redegørelse august 2025. Sumafvigelse skyldes afrunding.

Tabel 11 viser desuden, at en mindre gruppe af børn og unge vender tilbage til gruppen af skyldnere efter tidligere at have afviklet deres gæld. Det vil sige børn og unge, der har været pålagt gæld, som de får afviklet helt, men som vender tilbage til gruppen igen med ny gæld. Gruppen har ligget relativt stabilt på omkring 200-300 børn og unge årligt fra 2020 til 2023, men stiger markant i 2024 og 2025. Det er ikke muligt på baggrund af de tilgængelige data at forklare denne udvikling nærmere.

Vedrørende gældseftergivelse oplyser Gældsstyrelsen, at de i perioden fra 2021 til 31. dec. 2025 har modtaget 18 ansøgninger om gældseftergivelse fra borgere under 18 år. Gældsstyrelsen oplyser, at syv af dem blev afgjort, mens ansøgeren fortsat var under 18 år. Heraf har tre fået eftergivelse, og fire har fået afslag på eftergivelse. Herudover har 11 af de 18 ansøgere modtaget en afgørelse, efter de er fyldt 18 år. Her har ni fået afslag og to har fået eftergivet gælden. Samlet set har ansøgeren kun i fem af de 18 afgørelser opfyldt betingelserne for eftergivelse og dermed fået gælden eftergivet. De resterende har fået afslag.

1.6 Tilskrivning af renter

Når et barn eller en ung skylder det offentlige penge, som Gældsstyrelsen skal inddrive, bliver der lagt renter oveni gælden, jf. reglerne i gældsinddrivelseslovens § 5. Reglerne for tilskrivning af renter er de samme for børn og unge som for voksne med gæld.

Inddrivelsesrenten er fastsat ved lov og består af Nationalbankens udlånsrente og et tillæg på fire procent. Inddrivelsesrenten justeres hvert halve år. Der sker en løbende tilskrivning af rente fra dag til dag. Af tabel 13 fremgår udviklingen i inddrivelsesrenten siden medio 2023.

Der tilskrives renter på de fleste gældstyper, herunder kontrolafgifter fra offentlig transport og sagsomkostninger, som udgør de to største gældsposter for børn og unge. Der kan ikke tilskrives renter på strafferetlige bøder, fx politibøder. Rentetilskrivningen på børn og unges gæld tilfalder staten i form af fordringshaver..

Tabel 12 Gældsstyrelsens inddrivelsesrente 1. juli 2023 til 7. januar 2026

Periode	Inddrivelsesrente
1. juli 2023-6. juli 2023	5,9
7. juli 2023-7. januar 2024	7,25
8. januar 2024-7. juli 2024	7,75
8. juli 2024-7. januar 2025	7,5
8. januar 2025-7. juli 2025	6,75
8. juli 2025-7. januar 2026	5,75

Bemærkning: Inddrivelsesrenten er fastsat ved lov. Inddrivelsesrenten er Nationalbankens officielle udlånsrente, plus et tillæg på 4 procent.

Tabel 13 Vækst i gældsposter ved tilskrivning af renter henover en femårig periode med en gennemsnitlig rente på 5,75 pct. pr. år

Oprindelig gældspost (hovedstol)	761 kr.	3.577 kr.	26.875 kr.	35.800 kr.	148.000 kr.
År 1	805	3.783	28.420	37.859	156.510
År 2	849	3.989	29.965	39.918	165.020
År 3	893	4.195	31.510	41.977	173.530
År 4	937	4.401	33.055	44.036	182.040
År 5	980	4.607	34.600	46.095	190.550

Kilde: Egen beregning. Bemærkning: Tabellen viser, hvor meget gælden stiger pr. år ved en gennemsnitlig rentetilskrivning på 5,75 pct. pr. år, hvor den unge ikke afdrager på gælden i perioden. Beløbene er afrundet til nærmeste hele tal.

Tabel 13 viser væksten i gælden som konsekvens af rentetilskrivninger i et scenarie, hvor barnet eller den unge ikke afdrager på gælden og ikke oparbejder yderligere gæld. Vi har taget udgangspunkt i de gældsintervaller som fremgår af tabel 5, hvor børn og unge er inddelt i gældsintervaller og har endvidere medtaget det gennemsnitlige gældsbeløb for de børn og unge, der ligger i top 10 pct. med den højeste gæld.

Ser vi på femte kolonne i tabellen ovenfor, viser den udviklingen for en gennemsnitlig ung blandt de 10 pct. med den højeste gæld. Denne gruppe havde i gennemsnit en gæld på 35.800 kr. pr. person i 2025. Hvis den unge ikke afdrager på gælden over en femårig periode, vil gælden – alene som følge af den årlige rente – vokse til 46.095 kr. Det svarer til en samlet stigning i gælden på 10.295 kr. eksklusive gebyrer. Rentetilskrivningen tilfalder staten.

I nedenstående tabel 14 fremgår en oversigt over statens samlede rentetilskrivninger på børn og unges gæld fra 2020 til 2025. Tabellen viser, at staten i perioden 2020-2025 årligt har tilskrevet mellem 1,5

og 2,6 mio. kr. i inddrivelsesrenter til den gæld, der er til inddrivelse ultimo året for børn og unge.[5]

1.7 Inddrivelse og gebyrer

Der gælder ikke særlige regler for børn og unges mulighed for at tilbagebetale gæld. I praksis står Gældsstyrelsen for al inddrivelse af offentlig gæld. Børn og unge, der er pålagt gældsforpligtelser, skal som udgangspunkt afdrage på gælden, fordi de er underlagt de samme regler som voksne. Børn og unge kan på lige fod med voksne få meddelt henstand, i en kortere periode, når særlige omstændigheder taler for det.

Typisk anmoder borgere om henstand, når Gældsstyrelsen tvangsinddriver gæld for eksempel gennem lønindeholdelse. Gældsstyrelsen inddriver primært gæld hos børn og unge ved at sende en rykker til barnet og dennes forældre-myndighedsindehaver. Derfor vil henstand typisk ikke være aktuelt for børn og unge, fordi henstand kun gives i det omfang gælden tvangsinddrives via fx lønindeholdelse. Der kan ikke gives henstand i forbindelse med rykkere.[6]

Når børn og unge får gæld til inddrivelse hos Gældsstyrelsen, modtager barnet og dennes forældremyndighedsindehaver et GDPR-orienterings-brev og derefter et påkrav fra Gældsstyrelsen. Påkravet indeholder en oversigt over gælden og henviser også modtageren til Mit Gældsoverblik, hvor borgere med gæld til inddrivelse kan danne overblik over deres gæld samt foretage indbetalinger. Hvis barnet eller den unges gæld stadig ikke er betalt, udsender Gældsstyrelsen som minimum et årligt påkrav. Gældsstyrelsen sender et påkrav for gæld, der overstiger 200 kr. I 2025 kostede et påkrav et gebyr på ca. 140 kr.[7] Gebyret dækker det samlede antal gældsposter. Der findes ikke en samlet opgørelse over, hvor mange gebyrer Gældsstyrelsen har pålagt børn og unge.

5 Rentetilskrivningen er opgjort som renter tilskrevet til ultimo beholdningen i løbet af året. Renter tilskrevet til gældsposter som er gået i 0 i løbet af året, er derved ikke medtaget.

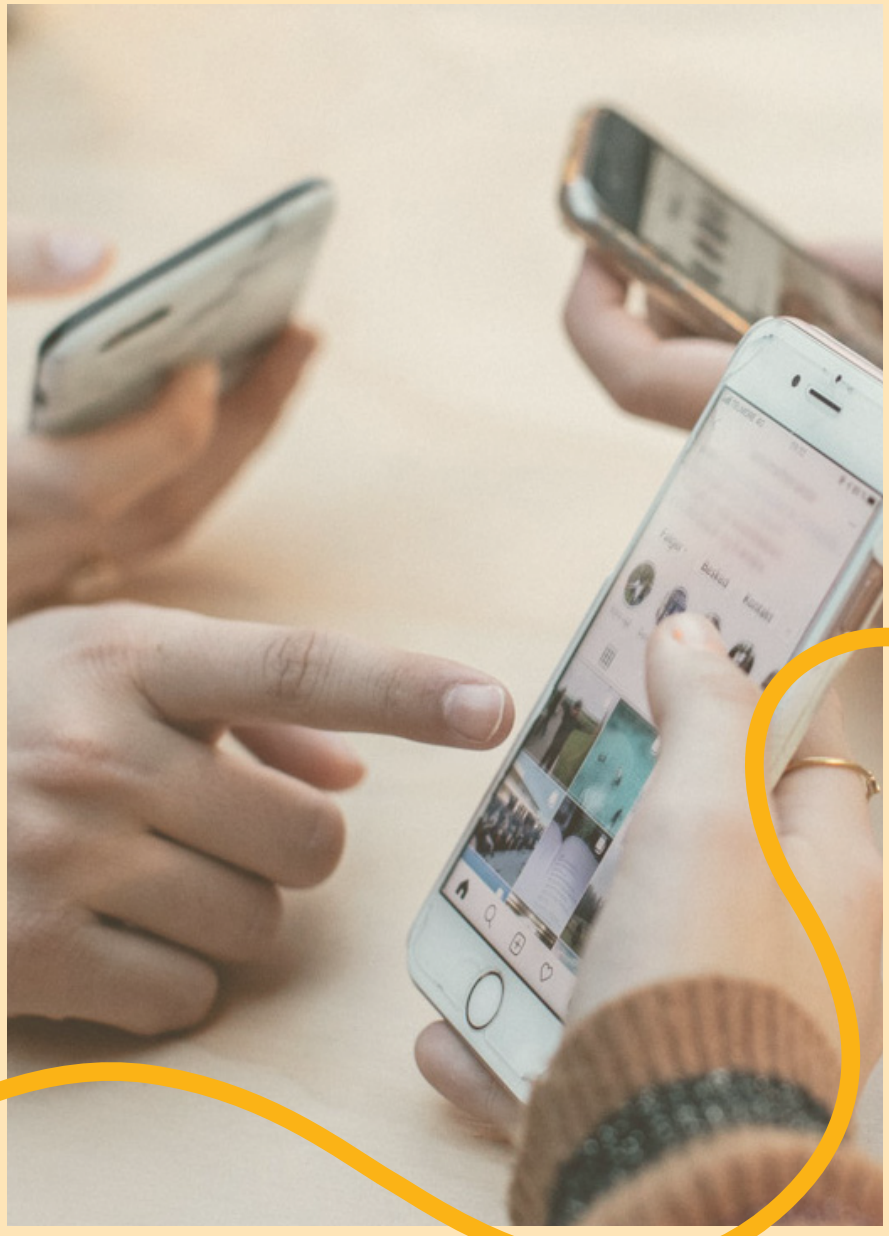
6 Kilde: Gældsstyrelsen.

7 Gebyret er lovbundet, jf. Inddrivelsesbekendtgørelsen § 6.

Tabel 14 Tilskrivning af renter på børn og unges gæld 2020-2025 mio. kr. i 2025-niveau

Tilskrivning af renter	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Samlet gæld ekskl. inddrivelsesrente	51,1	51,3	48,0	52,3	48,5	39,3
Samlet tilskrivning af inddrivelsesrenter	3,7	4,0	3,8	4,5	4,0	2,4
Inddrivelsesrenter tilskrevet i året	2,2	2,3	2,3	2,6	2,2	1,5
Inddrivelsesrentes andel af samlet gæld	7 pct.	7 pct.	7 pct.	8 pct.	8 pct.	6 pct.

Data er opgjort ultimo året for 2020 til 2025. For at borgere er inkluderet i udsøgningen skal de være under 18 år på opgørelses-tidspunktet. Rentetilskrivningen er opgjort som renter tilskrevet til ultimo beholdningen i løbet af året. Renter tilskrevet til gældsposter som er gået i 0 i løbet af året, er derved ikke medtaget. Beløb er opgivet i mio. omregnet til 2025-niveau, kilde til BNP-beregning: Økonomisk Redegørelse august 2025

Modelfoto

Del 2
Gældens konsekvenser for børn og unge

Børnerådet har foretaget en systematisk litteratursøgning om børn og unges gæld til det offentlige og de mulige konsekvenser heraf. Søgningen har primært haft fokus på danske forhold, men er suppleret med relevant forskning fra øvrige nordiske lande samt Storbritannien og Holland.[8] Søgningen er afgrænset til publikationer fra de seneste fem år.

2.1 Gæld og mental trivsel

Forskningen beskriver, at gælden kan fungere som en vedvarende uoverskuelig forpligtelse. Gælden vokser via renterne, og fordi inddrivelsen konstant hænger over børnene og de unge, lægger det et stort pres på dem i overgangen fra barn til spirende voksen. Dette kan underminere fremtidsforventninger og handlemuligheder, når de unge skal etablere sig som voksne.[9] I den danske undersøgelse fra Institut for Menneskerettigheder[10] beskriver unge gælden som en ekstra psykisk belastning med magtesløshed, håbløshed og oplevelse af at være "fastlåst". Et internationalt systematisk forskningsreview og metastudie finder en tydelig sammenhæng mellem gæld og mental mistrivsel, herunder forhøjet risiko for bl.a. depression og mental lidelse[11].

2.2 Gæld og kriminalitet

Arbejdsgruppen vedrørende en ny model for opkrævning af straffesagsomkostninger[12], henviser i sin rapport fra 2024 til forskning, der viser en stærk sammenhæng mellem gældsættelse og kriminalitet, herunder særligt risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet. Sammenhængen ses både i forhold til selvrapporteret og registreret kriminalitet og gør sig gældende på tværs af forskellige typer gæld og kriminalitet[13]. I et studie, der undersøger sammenhængen mellem gæld og selvrapporteret kriminalitet blandt børn og unge i aldersgruppen 10-18 år, viser sammenhængen sig at være stærkest blandt de unge i aldersgruppen ca. 14-18 år.[14] Tilsvarende viser litteraturen en stærk sammenhæng mellem gældsættelse og registreret kriminalitet. Der ses i den forbindelse en stærk sammenhæng mellem alvorlig og vedvarende registreret kriminalitet og gæld blandt personer i aldersgruppen ca. 18-24 år, og studier viser, at sammenhængen mellem gæld-

8 For Island fandtes hovedsageligt materiale relateret til studiegæld. For Finlands vedkommende var der kun i begrænset omfang tilgængelige kilder på engelsk eller svensk, hvorfor de få identificerede kilder ikke blev inddraget.

9 Jørgensen, K., Thage, E. & Olesen, A. (2023). Når børn og unge pålægges sagsomkostninger i straffesager. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, 110(3), 295–311. https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/141472/185310
Paik, L., Giuffre, A., Harris, A. & Shannon, S. (2023). The long reach of juvenile and criminal legal debt: How monetary sanctions shape legal cynicism and adultification. Children and Youth Services Review. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S019074092300316X

10 Institut for Menneskerettigheder (2023). Jeg bliver aldrig fri af gælden. https://menneskeret.dk/files/media/document/Sagsomkostninger%20i%20straffesager%20kan%20fastholde%20b%C3%B8rn%20og%20unge%20i%20g%C3%A6ld.pdf

11 Richardson, T., Elliott, P. & Roberts, R. (2013). The relationship between personal unsecured debt and mental and physical health: A systematic review and meta-analysis. Clinical Psychology Review. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24121465/

12 Arbejdsgruppen var nedsat af regeringen med flere ifm. indgåelsen af flerårsaftalen for kriminalforsorgens økonomi 2022-2025.

13 Beek, G., de Vogel, V. & van de Mheen, D. (2021) The relationship between debt and crime: A systematic and scoping review. European Journal of Probation. Vol. 12(1), tilgængelig på: https://doi.org/10.1177/2066220320964896

14 Blom M, Weijters G and Van der Laan AM. (2011) Problemen met geld en delinquent gedrag van adolescenten [Problems with money and delinquent behavior of adolescents]. The Hague: WODC, tilgængelig på: http://hdl.handle.net/20.500.12832/349

sættelse og registreret kriminalitet generelt bliver stærkere med alderen.[15] En ny undersøgelse fra Aalborg Universitet fra 2026[16] viser, at unge med offentlig gæld ved det 18. år oftere registreres med kriminalitet i de følgende to år end unge uden offentlig gæld. Blandt unge med gæld registreres 18 pct. med mindst en strafferetlig afgørelse i den efterfølgende 2-årige periode mod 12 pct. blandt unge uden gæld. Undersøgelsen viser dermed en sammenhæng mellem offentlig gæld og senere registreret kriminalitet, men kan ikke fastslå, at gælden er årsag til kriminaliteten.[17]

Forskningen peger på, at gæld kan blive en risikofaktor, der i nogle unges egen for-forståelse kan gøre kriminalitet mere nærliggende som betalingsstrategi. De unge søger dermed kriminalitet for at kunne betale deres gæld. Det udfordrer resocialisering og kriminalitetsophør.[18] Det systematiske review og metaanalyse om unge og gæld af Richardson, Elliott og Roberts finder desuden stærke associationer mellem gæld og økonomiske problemer og kriminalitet, herunder at alvorlig og vedvarende kriminalitet i ungdommen hænger sammen med senere gæld og økonomiske problemer.

2.3 Mistillid til retssystemet og marginalisering

Når børn og unge oplever at blive pålagt gæld, som følger dem langt ind i voksenlivet efter den formelle straf er afsonet, kan det skabe mistillid og kynisme over for et system, der ellers har til formål at hjælpe og resocialisere dem. Forskning baseret på interviews med voksne, der havde gæld fra ungdoms- og voksenstraffesystem, viser, at monetære sanktioner kan styrke mistillid til retssystemet (legal cynicism) og bidrage til kumulativ marginalisering, som rækker ind i voksenlivet.

2.4 Gæld og overgangen til voksenlivet

Et centralt fund i dansk forskning er, at gæld kan gøre det vanskeligere for unge at etablere et stabilt voksenliv med uddannelse, arbejde og bolig. International forskning om ungdomssanktioner (monetære sanktioner/fines & fees) peger samtidig på, at gæld til sagsomkostninger kan hindre uddannelses- og arbejdsambitioner og skubbe unge ind i voksenroller tidligere end jævnaldrende. Pålæg af sagsomkostninger over for børn og unge betyder, at de tidligt i livet bliver tvunget til at påtage sig gældsforpligtelser, hvilket står i kontrast til, at børn og unge normalt ikke kan gældsætte sig. Børn og unge bliver altså pålagt en 'voksengæld', og skal derfor påtage sig et 'voksenansvar', som lader til at begrænse deres forventninger til fremtiden.[19]

2.5 Opsamling

Opsummerende viser forskning, at gældsforpligtelser kan have store konsekvenser for børn og unge ved fx at underminere deres fremtidsforventninger, være forbundet med dårlig mental trivsel og depression, øge risikoen for at bruge ny kriminalitet som betalingsstrategi og gøre det vanskeligt senere at etablere et normalt voksenliv med uddannelse, arbejde og bolig.

15 Hoeve M, Stams GJJM, Van der Zouwen M, Vergeer M, et al. (2014) A systematic review of financial debt in adolescents and young adults: Prevalence, correlates and associations with crime. PLoS ONE 9: e104909, tilgængelig på: https://doi.org/10.1371/journal.pone.0104909

16 https://www.en.society.aau.dk/research/research-projects/penal-engineering-examining-rationalities-effects-and-consequences-of-current-penal-policies-in-denmark#2b0ea1ca-a19b-477d-8236-f82d354cf440

17 Hendersen et al, 2026

18 Jørgensen, K., Thage, E. & Olesen, A. (2023). Når børn og unge pålægges sagsomkostninger i straffesager. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, 110(3), 295–311. https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/141472/185310

19 Jørgensen, K., Thage, E. & Olesen, A. (2023). Når børn og unge pålægges sagsomkostninger i straffesager. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, 110(3), 295–311. https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/141472/185310

Forskning baseret på interviews med voksne, der havde gæld fra ungdom og voksenstraffesystem, viser, at monetære sanktioner kan styrke mistillid til retssystemet (legal cynicism) og bidrage til kumulativ marginalisering, som rækker ind i voksenlivet.

Modelfoto

Del 3
Retlige rammer

Denne del beskriver de danske regler om gæld til børn og unge samt de internationale forpligtelser, der følger af Børnekonventionen. Afsnittet indeholder desuden en analyse af, hvordan de danske regler om gæld pålagt børn og unge stemmer overens med konventionens centrale principper og bestemmelser.

3.1 Dansk lovgivning om pålæg af gældsforpligtelser på børn og unge

Efter dansk ret er mindreårige i dette notat benævnt børn og unge, som udgangspunkt umyndige jf. værgemålsloven § 1. Som umyndige har børn og unge retsevne. Det indebærer blandt andet, at børn og unge kan være part i et retsforhold, eje formuegoder og betale skat af arbejdsindkomst. Børn og unge har derimod ikke fuld retlig handleevne. Det betyder, at de ikke selv kan *indgå* gyldige økonomiske aftaler eller stifte gæld gennem eksempelvis lån, kreditkøb eller abonnementer.

Børn og unge kan dog godt blive *pålagt* gældsforpligtelser af det offentlige, herunder erstatningskrav, kontrolafgifter og skat på arbejde. Det er Gældsstyrelsens opgave at inddrive gælden.

Hvad angår sagsomkostninger, så er det klare udgangspunkt, at domfældte bliver pålagt at betale for sagens omkostninger uden hensyntagen til domfældtes alder, personlige forhold eller resocialisering.

Ét område i dansk lovgivning indeholder særlige regler, som tager højde for børn og unges situation, nemlig erstatningsansvarsloven. Her findes en generel lempelsesregel, som også gælder for 15-17-årige. Efter erstatningsansvarslovens § 24 kan et erstatningsansvar nedsættes eller bortfalde, hvis det vil være urimeligt byrdefuldt for skadevolderen, eller hvis særlige omstændigheder gør det rimeligt.

Ved afgørelsen skal dommeren (lovens ord) bl.a. lægge vægt på: *skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold, skadelidtes interesse, foreliggende forsikringer og omstændighederne i øvrigt.*

Afgørende for, om ansvaret kan lempes, er herefter især erstatningens størrelse set i forhold til skadevolderens økonomiske situation. Som del 1 viser, så er der ofte tale om børn og unge i udsatte positioner med en ringe økonomisk situation og betalingsevne.

Ændringer i lovgivningen om gæld i form af sagsomkostninger

I forbindelse med indgåelsen af flerårsaftalen for kriminalforsorgens økonomi 2022-2025 blev regeringen, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti enige om, at der skulle nedsættes en arbejdsgruppe om en ny model for opkrævning af sagsomkostninger. Modellen skulle tage udgangspunkt i en noget-for-noget-tilgang med henblik på at motivere den dømte til at arbejde for et kriminalitetsfrit liv. Aftalepartierne var også enige om, at reglerne om eftergivelse af gæld og gældssanering skulle ændres, så gæld fra straffesagsomkostninger sidestilles med anden gæld. Det vil sige, at dømte, som har oparbejdet gæld som følge af straffesagsomkostninger, i højere grad vil kunne opnå henholdsvis eftergivelse af gæld og gældssanering, såfremt de opfylder de generelle betingelser i henholdsvis lov om inddrivelse af gæld til det offentlige og konkursloven.

Rapporten fra arbejdsgruppen henviste til, at gældsættelse *generelt* øger risikoen for kriminalitet, og at undersøgelser viser, at unge indsatte med gæld er fem gange mere tilbøjelige til at vende tilbage til kriminalitet efter løsladelse end unge indsatte uden

gæld.[20] Gældsbyrden er således en selvstændig og væsentlig risikofaktor i forhold til recidiv. Arbejdsgruppen anbefalede derfor, at 15-24-årige skulle omfattes af ordningen, og at grupper ikke undtages fra ordningen, undtagen bødestraffede og rocker- eller bandemedlemmer, der ikke på aktivt og tilfredsstillende vis har deltaget i et Exit-program.

Et politisk flertal blev herefter enige om et lovforslag, men fulgte **ikke** arbejdsgruppens anbefalinger til fulde. Lovforslaget mundede ud i en betinget gældsfritagelse for 15-25-årige. Betingelserne betyder dog, at en stor gruppe af 15-17-årige stadig vil blive pålagt at betale sagsomkostninger, enten fordi de idømmes en straf på 6 måneder eller derover, eller fordi de ikke kan overholde den kriminalitetsfri periode på 5 år. Ændringen blev vedtaget 29. jan. 2026.[21]

3.2 Reglerne i Norge og Sverige

Ligesom i Danmark kan børn og unge i Norge og Sverige som udgangspunkt ikke selv stifte gæld. Hvad angår sagsomkostninger, så kan børn og unge i begge lande pålægges sagsomkostninger.

I Norge pålægges en skyldner dog som udgangspunkt ikke sagsomkostninger, hvis personen var under 18 år, da sagsomkostningerne blev pådraget, fordi alder kan indgå som et moment, der taler for ikke at pålægge sagsomkostninger. Det gennemsnitlige pålagte omkostningsbeløb for alle tiltalte (børn, unge og voksne) var i 2022 ca. 3.000 norske kroner.[22]

I Sverige kan sagsomkostninger helt eller delvist nedsættes, hvis særlige personlige eller økonomiske forhold taler for det, herunder manglende betalingsevne. Børn og unge pålægges derfor sjældent sagsomkostninger. Det gennemsnitlige pålagte omkostningsbeløb pr sag (børn, unge og voksne) var i 2022 ca. 5.400 svenske kroner.[23]

Rapporten fra arbejdsgruppen om en ny model for opkrævning af straffesagsomkostninger, som blev nedsat af regeringen i forbindelse med indgåelsen af flerårsaftalen for kriminalforsorgens økonomi 2022-2025, viser samtidig, at langt færre personer pålægges sagsomkostninger i Norge og Sverige end i Danmark. I Sverige udgjorde det samlede årlige beløb ca. 101 mio. svenske kroner og i Norge ca. 9 mio. norske kroner, mens det tilsvarende beløb i Danmark var ca. 440 mio. kroner årligt.[24]

Kontrolafgifter i offentlig transport kan pålægges børn og unge under 18 år i både Norge og Sverige. Det har dog ikke været muligt at fremskaffe et samlet overblik over reglernes anvendelse eller omfanget af gælden i de to lande.

Børn og unge over den kriminelle lavalder kan også pålægges politibøder i begge lande, men der findes ikke offentligt tilgængelige samlede opgørelser over omfanget blandt børn og unge.

3.3 Internationale forpligtelser

Danmark har ratificeret FN's Børnekonvention og er dermed forpligtet til at sikre, at lovgivning og praksis er i overensstemmelse med konventionens bestemmelser.

Børnekonventionen bygger på en grundlæggende anerkendelse af, at børn er en særligt beskyttelsesværdig gruppe, som har behov for særlig beskyttelse og støtte for at kunne nyde deres rettigheder på lige fod med andre. Dette hænger blandt andet sammen med børns alder, udvikling og afhængighed af voksne og offentlige myndigheder.

Inden for menneskerettighederne anerkendes visse grupper som særligt beskyttelsesværdige, fordi de kan befinde sig i en sårbar position, risikere diskrimination eller have behov for særlige

20 Rapport vedrørende en ny model for opkrævning af straffesagsomkostninger: https://www.ft.dk/samling/20241/almdel/reu/spm/916/svar/2138644/3020483.pdf

21 Lov om ændring af lov om inddrivelse af gæld til det offentlige (LOV nr. 238 af 03/02/2026): https://www.retsinformation. dk/eli/lta/2026/238

22 Rapport vedrørende en ny model for opkrævning af straffesagsomkostninger: https://www.ft.dk/samling/20241/almdel/reu/spm/916/svar/2138644/3020483.pdf

23 Rapport vedrørende en ny model for opkrævning af straffesagsomkostninger: https://www.ft.dk/samling/20241/almdel/reu/spm/916/svar/2138644/3020483.pdf

24 Rapport vedrørende en ny model for opkrævning af straffesagsomkostninger: https://www.ft.dk/samling/20241/almdel/reu/spm/916/svar/2138644/3020483.pdf

foranstaltninger for reelt at kunne udøve deres rettigheder. Børn er en af disse grupper. Det gælder også børn med funktionsnedsættelser, som kan være i risiko for dobbelt udsathed. Dette er relevant i forhold til spørgsmålet om gæld til børn og unge, fordi børn – herunder børn i udsatte positioner og børn med funktionsnedsættelser – kan pålægges betydelige gældsforpligtelser til det offentlige.

Flere af Børnekonventionens bestemmelser er relevante i forhold til spørgsmålet om gæld og børn og unge:

Artikel 3: Barnets bedste skal være et grundlæggende hensyn i alle beslutninger vedrørende børn.

Artikel 12: Retten til at blive hørt og få tillagt sine synspunkter vægt.

Artikel 40: Særlige rettigheder og garantier for børn i retssystemet med fokus på resocialisering og reintegration.

Artikel 2: Beskyttelse mod diskrimination og usaglig forskelsbehandling.

Artikel 6: Retten til liv, overlevelse og udvikling, også social og økonomisk udvikling.

FN's Børnekomité har gennem en række generelle kommentarer, herunder særligt General Comment nr. 24 om børn i retssystemet, understreget, at reaktioner over for børn skal tage udgangspunkt i barnets udvikling, rehabilitering og fremtidige muligheder frem for klassiske strafhensyn.

3.4 Analyse af reglerne om gæld i forhold til børns rettigheder

I nedenstående afsnit foretager vi en analyse af, i hvilket omfang dansk lovgivning omkring pålæg af gæld til børn og unge tager højde for børnekonventionens centrale bestemmelser.
At børn og unge kan pålægges gældsforpligtelser rejser væsentlige spørgsmål i forhold til den særlige beskyttelse, børn er sikret efter Børnekonventionen. Dette skal blandt andet ses i lyset af, at børn ikke har retlig handleevne og som udgangspunkt ikke selv kan indgå i retshandler uden forældremyndighedshavers samtykke.

Den danske praksis om at pålægge børn og unge gæld til bl.a. sagsomkostninger og kontrolafgifter ser ikke ud til selvstændigt at have vurderet betydningen af reglerne for børn og unge, men i vidt omfang anvendt de samme regler for voksne på børn og unge. Børnene er ikke blevet inddraget i tilblivelsen af lovgivningen, og børns udtrykte holdninger synes heller ikke indgå i en vurdering eller blive tillagt tilstrækkelig vægt, før de for eksempel pålægges kontrolafgifter, sagsomkostninger eller en bøde af Politiet.

Artikel 3: Barnets bedste som grundlæggende hensyn

Efter artikel 3 skal barnets bedste være et grundlæggende hensyn i alle beslutninger vedrørende børn. Børnerådets analyse viser, at dansk praksis i vidt omfang bygger på de samme regler for børn og unge og voksne, særligt når det gælder sagsomkostninger[25], kontrolafgifter[26], inddrivelse af gæld[27] og eftergivelse af gæld[28]. Der synes kun i begrænset omfang at være foretaget selvstændige vurderinger af, hvilke konsekvenser gældsforpligtelser kan have for børn og unges udvikling og overgang til voksenlivet. I modsætning til eksempelvis erstatningssager findes der ikke generelle lempelsesregler, der tager højde for børns alder, udvikling eller særlige sårbarhed, når børn og unge pålægges gæld til det offentlige.

Samtidig peger forskningen på, at gæld kan:

- skabe psykisk belastning og håbløshed.
- påvirke børn og unges trivsel negativt.
- begrænse mulighederne for uddannelse og bolig.
- gøre det vanskeligere at etablere et stabilt voksenliv.

25 Retsplejelovens § 1008
26 Jf. information på transportselskabernes hjemmesider
27 Gældsstyrelsen om gæld til inddrivelse. https://gaeldst.dk/borger/om-gaeld-til-inddrivelse
28 Gældsstyrelsen om eftergivelse. https://gaeldst.dk/borger/mine-muligheder/du-kan-soege-om-eftergivelse

FN's Børnekomité understreger i General Comment nr. 24[29] om børns rettigheder i straffesystemet, at rehabilitering og barnets udvikling skal veje tungere end klassisk straf og statens egen økonomiske interesse i ungdomsstrafferetten. Når børn og unge pålægges gæld, som realistisk kan følge dem langt ind i voksenlivet, rejser det derfor spørgsmål om, hvorvidt statens interesse i tilbagebetaling i praksis vægtes højere end hensynet til barnets udvikling, rehabilitering og fremtidige muligheder.

Artikel 12: Retten til at blive hørt
Efter artikel 12 har børn ret til at blive hørt og få indflydelse i alle sager, der vedrører barnet, også i økonomiske og retlige beslutninger.

Analysen viser, at regler om gæld, inddrivelse og sagsomkostninger er ekstremt komplekse, også for voksne. Rapporten fra Institut for Menneskerettigheder[30] har vist

- at mange unge slet ikke forstår, at de pålægges sagsomkostninger, før de pludselig står med et krav i e-Boks.
- Rettens afgørelse om pålæg af sagsomkostninger inkluderer ikke, at den unge høres om, hvordan beslutningen påvirker dem.
- Politiets opkrævning af sagsomkostninger indebærer ikke en hjemmel til at vurdere, at børn kan undlade at betale sagsomkostningerne.

Det rejser spørgsmål om, hvorvidt børn og unge reelt har mulighed for at forstå og deltage meningsfuldt i de processer, der fører til betydelige gældsforpligtelser. Der er dermed risiko for, at reglerne kolliderer med den ret til inddragelse, deltagelse og forståelse, som artikel 12 foreskriver.

Artikel 40: Børnevenlig strafferet og resocialisering
Artikel 40 understreger, at børn, der har overtrådt straffeloven, skal behandles på en måde, der respekterer deres værdighed, tager hensyn til deres alder og understøtter barnets reintegration og mulighed for at få en konstruktiv rolle i samfundet. FN's Børnekomité understreger i deres General Comment 24 til artikel 40, at traditionel straf i form af repression og gengældelse skal vige for rehabilitering og genoprettende løsninger. Komitéen fremhæver samtidig, at staten bør undgå reaktioner, der skader barnets udvikling eller vanskeliggør barnets reintegration i samfundet. I General Comment 24 fremgår endvidere, at børn, der møder retssystemet, bør have adgang til effektiv, gratis, juridisk repræsentation. Denne beskyttelse synes kun i begrænset omfang at være til stede i relation til børn og unge, der pålægges sagsomkostninger. Reglerne om gæld, sagsomkostninger og inddrivelse er komplekse, og det kan ikke forventes, at børn og unge selv kan gennemskue de økonomiske og retlige konsekvenser af deres sag.

En betydelig del af gælden blandt de 15-17-årige vedrører sagsomkostninger og andre strafferetsrelaterede krav. Samtidig peger forskning og interviews med unge på, at gælden kan skabe oplevelser af håbløshed og af aldrig at kunne blive "færdig" med sin straf. Institut for Menneskerettigheder beskriver blandt andet, at gælden kan:

- ofte vare mange år efter, at en straf er udstået.
- skabe oplevelsen af "jeg bliver aldrig fri af gælden".
- øge risikoen for tilbagefald til kriminalitet og
- medføre, at unge begrænser kontakten til deres forsvarsadvokat af frygt for flere sagsomkostninger.

Når gældsforpligtelser fortsætter langt efter, at en straf er afsonet, og samtidig kan påvirke børn og unges muligheder for uddannelse, arbejde og etablering i voksenlivet, rejser det spørgsmål om, hvorvidt praksis er forenelig med Børnekonventionens fokus på rehabilitering og reintegration.

29 General comment No. 24 (2019) on children's rights in the child justice system (2019) https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=571FRqZSnm9Q1RWsfQN9lxhfok-OTAiAvDf9AhmcNMypCIdKmdYO480o1FktGO8So%2BI4%-2BPATaV3uSqoWJX2ylQA%3D%3D

30 Institut for Menneskerettigheder (2023). Jeg bliver aldrig fri af gælden. https://menneskeret.dk/files/media/document/Sagsomkostninger%20i%20straffesager%20kan%20fastholde%20b%C3%B8rn%20og%20unge%20i%20g%C3%A6ld.pdf

> Analysen viser, at renter og gebyrer kan medføre betydelig vækst i gælden over tid, også i tilfælde hvor den unge ikke optager ny gæld. Offentlig gæld kan dermed få konsekvenser, som rækker langt ud over den oprindelige gældsforpligtelse og påvirker barnets og den unges sociale og økonomiske udvikling.

Artikel 2: Ikke diskrimination
Børnekonventionens artikel 2 forbyder både direkte og indirekte diskrimination. Børnekomitéen understreger blandt andet, at stater skal have en opmærksomhed på, om generelle regler i praksis rammer udsatte grupper, fx børn i fattigdom, anbragte børn og minoritetsbørn hårdere end andre.[31]

Børnerådets analyse peger på, at gælden i særlig grad synes at ramme børn og unge i udsatte positioner. Blandt andet viser data:

- at gælden er stærkt koncentreret blandt en mindre gruppe børn og unge.
- at mange af de største gældsposter vedrører sagsomkostninger og
- at anbragte børn og unge i højere grad end andre unge har gæld til det offentlige.

Samtidig viser forskning og interviews med unge, at gælden til sagsomkostninger typisk rammer unge, der i forvejen har svage sociale netværk, lav tilknytning til uddannelse og fattigdomsproblemer. Reglerne fremstår formelt neutrale, men kan i praksis bidrage til at forstærke eksisterende social ulighed. Dette kan give anledning til spørgsmål om indirekte diskrimination i strid med artikel 2.

Artikel 6: Udvikling, social sikring og levestandard
Børnekonventionen forpligter staten til aktivt at sikre barnets udvikling, herunder økonomiske og sociale vilkår (artikel 6, med sammenhæng til artiklerne 26 og 27). Flere studier peger på, at gæld i ungdomsårene kan påvirke børn og unges udviklingsmuligheder langt ind i voksenlivet. Forskningen beskriver blandt andet at gæld:

- forringer barnets nuværende levestandard, fx via modregning i indkomst, som barnet ellers kunne have brugt til uddannelse, bolig, transport mv.
- begrænser barnets fremtidige udviklings-muligheder, fordi en gældspost kan blokere for leje af bolig, gøre det sværere at få fx mobil-abonnement og kan skabe angst for systemet og myndigheder.

Analysen viser samtidig, at renter og gebyrer kan medføre betydelig vækst i gælden over tid, også i tilfælde hvor den unge ikke optager ny gæld. Offentlig gæld kan dermed få konsekvenser, som rækker

31 Børnekomiteens General Comment no. 5 (2003): https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=k9Jsg7VUQjGk5k%2BLsLQqGAt12%2FNq2Z1-gvifc23tTwM9iVWVb0S2MCUJgYdPOY4%2BUF1LWP-l9ZshlMAZTR9yNMKA%3D%3D

langt ud over den oprindelige gældsforpligtelse og påvirker barnets og den unges sociale og økonomiske udvikling.

Dette er særligt relevant for børn og unge, som reelt har begrænsede muligheder for at afdrage gælden, herunder børn og unge anbragt på institutioner eller børn uden væsentlig arbejdsindkomst.

I de tilfælde kan gælden vokse gennem renter og gebyrer, uden at barnet har realistisk mulighed for at nedbringe gælden. Det rejser spørgsmål om proportionaliteten i, at gældsforpligtelsen fortsætter med at vokse i en periode af barnets liv, hvor barnet ofte har meget begrænsede afdragsmuligheder.

3.5 Opsamling

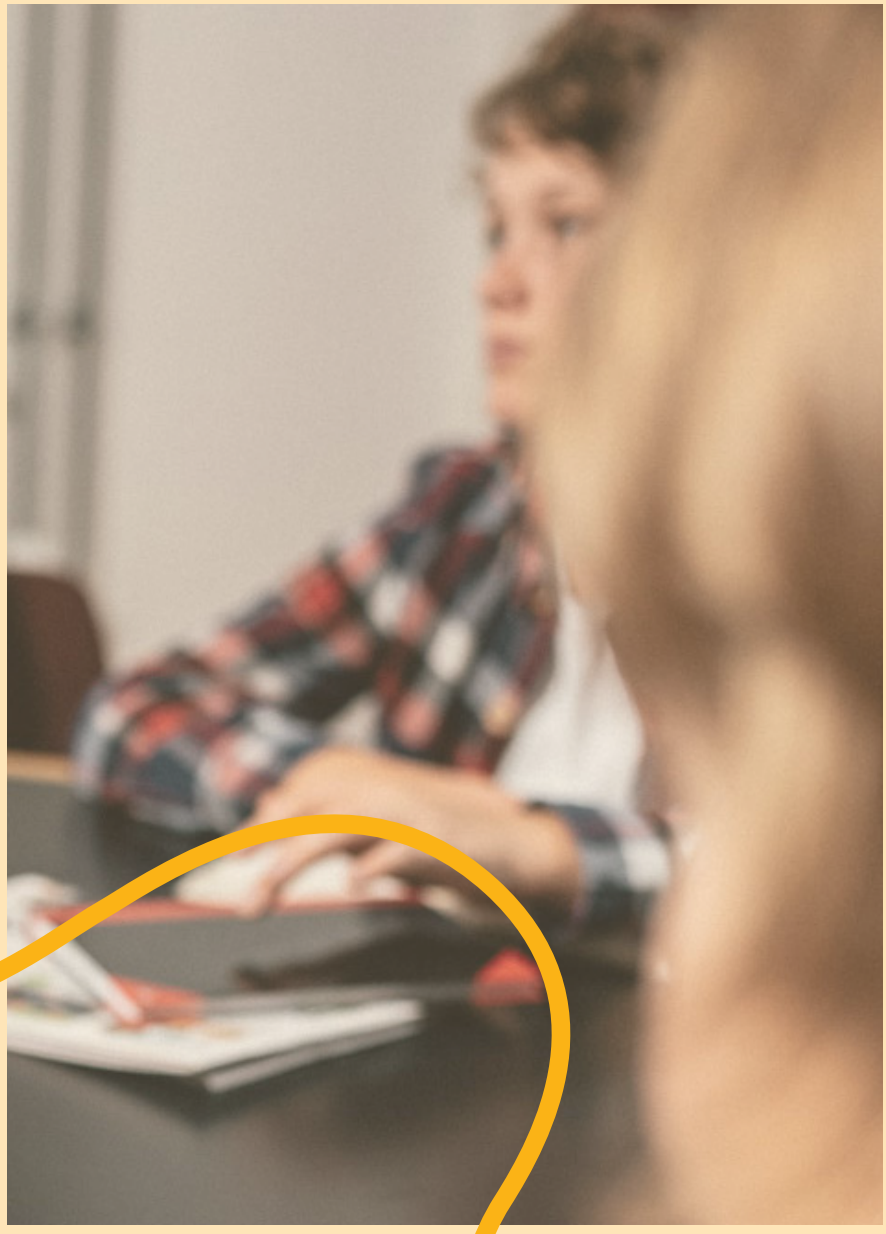
Opsummeret har dansk lovgivning taget højde for, at børn og unge som udgangspunkt ikke selv kan indgå aftaler, der kan medføre *privat* gæld, fordi børn og unge ikke har retlig handleevne. Når det gælder kontrolafgifter og sagsomkostninger, bygger reglerne derimod i vidt omfang på de samme principper som for voksne. Der synes kun i et begrænset omfang at være taget særskilt hensyn til børn og unges alder, udvikling og særlige sårbarhed, sådan som man eksempelvis ser mulighed for i erstatningsreglerne.

Samlet set peger analysen på, at de danske regler for at pålægge børn og unge gæld til kontrolafgifter og sagsomkostninger kan være vanskelige at forene med centrale principper i Børnekonventionen, fordi:

- Reglerne kan i praksis forstærke social ulighed og diskriminere børn og unge med funktionsnedsættelser og børn og unge i udsatte positioner, fordi gælden rammer de børn og unge oftere og hårdere.
- Reglerne kan medføre, at hensynet til bod og tilbagebetaling til staten vægtes højere end hensynet til barnets eller den unges udvikling, rehabilitering og fremtidige muligheder.
- Gældsforpligtelsen kan række langt ud over den straf eller afgørelse, der oprindeligt førte til gælden.
- Reglerne om gæld, sagsomkostninger og inddrivelse er så komplekse, at børn og unge kan have vanskeligt ved reelt at forstå og få indflydelse på de økonomiske, retlige og fremtidsmæssige konsekvenser.

Analysen peger derfor på et behov for ændringer af reglerne om gæld, som børn og unge kan pålægges, der stemmer bedre overens med Børnekonventionens principper og enkelte artikler.

> Analysen peger på et behov for ændringer af reglerne om gæld, som børn og unge kan pålægges, der stemmer bedre overens med Børnekonventionens principper og enkelte artikler.

Modelfoto

Del 4
Børns og unges oplevelser med gæld

I maj og juni 2026 afprøvede Joannahuset en gældsrådgivning for børn og unge under 18 år. Initiativet udsprang af erfaringer fra krisecentret, hvor børn og unge i udsatte positioner fortalte om gæld, som ingen voksne havde hjulpet dem med at håndtere. Følgende er et interview med den ansvarlige socialrådgiver, samt uddrag af interviews, som hun har lavet med nogle af de unge, der har gjort brug af gældsrådgivningen.

4.1 Interview med socialrådgiver Nawal fra Joannahuset

"I gældsrådgivningen i Joannahuset møder vi oftest børn og unge mellem 15 og 17 år. Vi hjælper dem med at danne et overblik over gælden. For de yngste af dem kan gælden virke fjern, men for de 17-årige fylder bekymringen om, hvad der sker, når de fylder 18 år, meget.

De fleste, vi møder, ved ofte ikke, hvor meget gæld de har, fordi det kan være svært at gennemskue, hvor meget der har ophobet sig.

Mange af dem døjer også med mange andre sociale problemer, og for dem er gælden måske det sidste, de har overskud til at kigge på... Mange er anbragt udenfor hjemmet, og har ikke forældre, der kan hjælpe. For dem er en kontaktperson essentiel."

"Vi har hjulpet unge med at undersøge muligheder for gældseftergivelse. Det fungerer sådan, at man kan udfylde og indsende en eftergivelsesansøgning. På baggrund af den kan Gældsstyrelsen vurdere, om der er forhold i barnets eller den unges liv, der taler for at slette gælden. Det kan være vedkommende ikke har haft et sted at bo og derfor har opholdt sig i tog og busser og på den måde fået en masse kontrolafgifter. Det er sådan nogle ting, vi beskriver i ansøgningerne."

"Vi oplever, at der, siden vi startede i maj, kun kommer flere og flere henvendelser. Så det er vores erfaring, at der er et kæmpe behov for rådgivning. Vi oplever også, at de unge hører om tilbuddet igennem hinanden og via deres kontaktpersoner, hvilket tyder på, at tilbuddet er ved at blive mere kendt. 80 pct. af dem, der henvender sig, har ikke tidligere fået hjælp eller rådgivning om gælden.

Samtidig er vi også det eneste sted, der tilbyder den slags rådgivning til børn og unge. Så vi håber også, at der er flere fonde, der vil være med at støtte det, så vi kan fremtidssikre det, for behovet er der helt sikkert."

"Udover forslaget om at gøre offentlig transport gratis for børn og unge under 22 år, så er tidlig indsats og målrettet rådgivning noget af det, jeg ser kan hjælpe børn og unge med ikke at ende i situationer, hvor gælden er blevet uoverskuelig og tyngende"

"Den eneste forskel jeg ser, der er imellem børn og voksne er, at børnene ikke kan optage privat gæld. Når det kommer til selve betalingen af det, ser jeg ikke den helt store forskel."

I forsøgsperioden modtog Joannahusets gældsrådgivning 16 henvendelser, hvoraf der er kommet henvendelser fra mindreårige med gæld på op mod 180.000 kr. Kun to mindreårige, der har søgt gældsrådgivning, har haft en gæld på under 10.000 kr.

Hovedparten af de mindreårige, der søger gældsrådgivning, er enten anbragt eller har været det. 18 pct. af de mindreårige, der har søgt gældsrådgivning, tilhører gruppen af de 10 pct. børn og unge, som ifølge notatet er mest belastet af gæld.

Joannahuset har valgt at fortsætte gældsrådgivningen.

4.2 Interviews med unge der har haft kontakt med Joannahusets gældsrådgivning

Case 1: Pige 17 år, Sjælland

"Jeg har gæld fra togbøder, når jeg har været stukket af fra opholdssteder, fordi jeg ikke kunne lide at være der. Altså det har ikke været gode steder, og så er jeg stukket af og har fået togbøder. Nogle gange har jeg skullet ud ad døren, hvor jeg har skullet skynde mig, og så har de ansatte ikke fået købt en billet hurtigt nok, eller de har ikke måtte købe en billet til mig, fordi jeg fx ville hjem og besøge min mor men ikke måtte det. Og så har jeg fået en bøde".

Det er ret stressende at have gæld, for jeg bliver 18 år snart, og så skal over halvdelen af min løn gå til at betale af på gælden i jeg ved ikke hvor lang tid.

"Togbøderne er blevet sendt til mig og min far. Jeg har godt kunnet forstå beskederne i e-Boks, for jeg har bare kigget på beløbet. Da jeg var mindre, vidste jeg ikke, at bøderne ville blive til gæld. Da jeg havde fået mange bøder, blev jeg på et tidspunkt ret ligeglad".

"Det er ret stressende at have gæld, for jeg bliver 18 år snart, og så skal over halvdelen af min løn gå til at betale af på gælden i jeg ved ikke hvor lang tid".

"Det er ikke rigtig noget, man taler med nogen andre unge om. Jeg ved ikke rigtigt hvorfor, men det taler man bare ikke om. Mine veninder har heller ikke så mange togbøder.

Kontrollørerne har været sure, og de har været ligeglade med min situation.

Jeg ved ikke rigtigt, hvad der er at gøre ved det".

Case 2: Pige 17 år, Jylland

"Jeg har ikke tænkt over, at togbøderne ville bide mig i røven senere. Jeg tænkte bare, at jeg ikke havde råd nu, men at jeg måtte se på det senere, når jeg havde mere overskud og havde pengene til at betale. Jeg har ikke rigtig haft nogen til at hjælpe mig med gælden. Når man først får en togbøde, man ikke betaler, så kommer der rigtig mange breve i e-Boks. Man får hele tiden rykkere, og det er svært at gennemskue, hvor meget man egentlig skylder. Først for nylig undersøgte jeg, hvor meget det egentlig var, og selvom gælden er høj, så troede jeg faktisk, at den ville være endnu højere, fordi jeg har fået så mange breve om det. Min hukommelse er rigtig dårlig, så hver gang jeg får en ny besked, har jeg tænkt "oh shit, har jeg nu fået en ny bøde".

"Jeg har ikke rigtig vidst så meget om gæld. Jeg havde hørt fra venner, at bøderne ville stige med renter, men jeg vidste ikke med hvor meget. Og omvendt havde jeg ikke et alternativ dengang jeg selv skulle finde steder at sove, så jeg kunne ikke rigtig have gjort noget anderledes. Det var min eneste mulighed".

Case 3: Kvinde 26 år

"Jeg er 26 år nu, men jeg sidder stadig med bøder, jeg fik som 15-16-årig, dengang jeg var anbragt og totalt fortabt. Jeg vidste ikke hvem jeg var, jeg vidste ikke hvor jeg hørte til – jeg prøvede bare at overleve".

"Hver eneste gang jeg åbner Skat eller Gældsstyrelsen, føles det som et slag i maven. Den gæld er som en skygge, der følger mig rundt og hvisker minder fra en tid, hvor jeg var en lille, usikker pige i en verden uden tryghed, uden omsorg og uden nogen til at forklare mig konsekvenser. Jeg løb rundt mellem opholdssted, familie og plejefamilie – gemte mig, flygtede, bare

> Jeg er 26 år nu, men jeg sidder stadig med bøder, jeg fik som 15-16-årig, dengang jeg var anbragt og totalt fortabt. Jeg vidste ikke hvem jeg var, jeg vidste ikke hvor jeg hørte til – jeg prøvede bare at overleve.
>
> **Kvinde 26 år**

for at finde et sted, hvor jeg kunne trække vejret. De mennesker, jeg holdt fast i dengang, ville jeg aldrig vælge i dag. Men dengang var de alt, jeg havde".

"Og nu, ti år senere, betaler jeg stadig prisen. Ikke kun i kroner og øre. Men i skyldfølelse. I skam. I den konstante frygt for at åbne min postkasse. Det er gæld til tog, metro, politi... hele det offentlige system.

Og jeg er ikke den eneste. Jeg kender flere, der har været igennem det samme som mig – unge mennesker, som systemet havde i hænderne, men som alligevel endte med at blive jagtet for fejl, de begik som børn, mens de bare prøvede at løbe væk fra deres smerte".

"Det ramte mig dybt at høre, at jeg ikke står alene med det her. For man taler ikke om det. Man tør ikke. Man vil ikke være hende, der skiller sig ud eller virker ødelagt. For når man som 26-årig begynder at drømme om et hus, en familie, et liv... så kommer fortiden og hiver én tilbage. Og det siger man ikke højt. Man holder vejret og håber på, at ingen opdager det".

"Hvis jeg dengang havde vidst, at jeg ville blive 26, at jeg ville være forlovet, ædru og clean i næsten to år, i gang med en uddannelse, og at jeg ville føle mig som en del af samfundet... så havde jeg måske gjort ting anderledes. Men sandheden er, at jeg ikke troede, jeg ville leve så længe. Så alt føltes ligegyldigt.

Nu er jeg her. Jeg er lykkelig. Jeg kæmper. Jeg bygger et liv, jeg troede var umuligt".

"Men konsekvenserne fra fortiden... de sidder fast. De æder lidt af mig, hver gang et brev dumper ind. Hver gang endnu en rykker dukker op. Hver gang jeg bliver mindet om den pige, der bare løb, fordi hun ikke troede, der fandtes en fremtid".

4.3 Opsamling

Børnenes oplevelser og Joannahusets erfaringer med gældsrådgivning viser et stort behov for rådgivning og hjælp til børn i udsatte positioner. En rådgivning og hjælp, der ikke findes på landsplan på nuværende tidspunkt.

Casene viser, at er man barn eller ung i udsatte positioner, hvor livet er uoverskueligt, så lever man ofte fra øjeblik til øjeblik i forsøget på at overleve. I den situation er en gæld ikke det, man kan finde kræfter til at afvikle. Selv hvis man får kæmpet sig ud af den udsatte position, man var i, forfølger gælden en og bliver en negativ påmindelse om de vanskeligheder, man stod over for, da man var under 18. Det er frustrerende at vide, at man som barn ikke var beskyttet mod at få gæld, der kunne følge en ind i voksenlivet, og at andre er og vil komme i samme situation, fordi reglerne er som de er.

Børn og unges gældsforpligtelser i Danmark
Analysenotat

© Børnerådet 2026
ISBN: 978-87-90946-85-2

Redaktion
Maja Olesen
Anna Marie Schurmann Carstens
Victoria Burgdorf
Tommy Zwicky

Konsulent
Peter Bjerre

Grafisk tilrettelægning
Peter Waldorph

Foto
Jonas Normann
Alle fotos er modelfotos

Børnerådet
Hovedgaden 12 1D
7190 Billund
+ 45 33 78 33 00
brd@brd.dk
www.børnerådet.dk

BØRNE
RÅDET